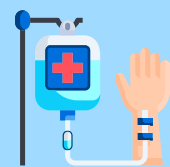

Gdje se testirati

na SPB?

Šta je HIV, a šta AIDS?

HIV je virus humane imunodeficijencije, koji u slučaju neliječene infekcije uzrokuje AIDS, (sindrom stečenog nedostatka imuniteta), tj. terminalnu fazu hronične infekcije uzrokovane HIV virusom. HIV bolest je hronični progresivni proces koji počinje ulaskom virusa HIV-a u organizam, pa tokom vremena, prosječno 10-15 godina dolazi do postupnog uništavanja imunološkog sistema. HIV inficirana osoba oboljeva zbog komplikacija oportunističkih infekcija i malignoma. Osoba zaražena HIV-om osjeća se dobro do razvoja AIDS-a, nema subjektivnih tegoba, nema izraženih simptoma i znakova bolesti. Jedini način utvrđivanja infekcije u toj fazi jeste testiranje na HIV.

Kako se HIV prenosi?

Virus HIV-a je prisutan u krvi, sjemenoj tekućini (ejakulatu, preejakulatu) i vaginalnom sekretu zaražene osobe. Tri su glavna puta prenošenja infekcije: spolni, preko krvi i sa zaražene majke na dijete tokom trudnoće, porođaja i dojenja. Rizik za HIV infekciju veći je u slučajevima nezaštićenih spolnih odnosa muškaraca s osobama istog ili oba spola, upotrebom nesterilnog pribora za injektiranje droga, većeg broja spolnih partnera, prisutne druge spolno prenosive bolesti, seksualnih aktivnosti povezanih s kupovanjem ili prodavanjem seksualnih usluga, nezastićenih spolnih odnosa u zemljama s visokom učestalošću HIV infekcije, te kod stalnih partnera osoba s rizičnim ponašanjem. U najveći rizik se svrstava nezaštićeni analni spolni odnos zbog najosjetljivije sluznice, a kao rjeđi način prijenosa slijede vaginalni i oralni spolni odnos.

Simptomi HIV-a

Akutna HIV infekcija javlja se u 30-50% slučajeva nakon 3-6 sedmica od trenutka infekcije. Javljaju se simptomi koji podsjećaju na gripu ili infektivnu mononukleozu. Bolest obično traje od 7 do 21 dan. Češći simptomi koji se povezuju s HIV infekcijom su:

- povećane limfne žlijezde na vratu i pazuhu
- malaksalost koja traje više sedmica bez očitih razloga
- gubitak tjelesne težine (više od 4,5 kg u 2 mjeseca)
- dugotrajni prolivi

- gljivične infekcije usta
- kratkoća daha i suhi kašalj koji traje duže vrijeme
- povišena tjelesna temperatura i znojenje.

HIV/AIDS u Federaciji BiH

U razdoblju od 1994. godine do 1. 12. 2022. godine u Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH) registrirano je 309 osoba kod kojih je dijagnosticirana HIV infekcija, među kojima je 127 osoba oboljelo od AIDS-a. U istom razdoblju 56 oboljelih osoba je preminulo. Najveći broj smrtnih slučajeva zabilježen je 1997. godine.

U 2022. godini u FBiH registrirano je 37 osoba kod kojih je dijagnosticirana HIV infekcija (stopa novih HIV dijagnoza 1,7/100.000 stanovnika), od kojih je 12 oboljelih od AIDS-a. U pitanju su osobe muškog spola. Značajan broj novih HIV infekcija otkriven je u kasnom stadiju bolesti. U ukupnom broju dijagnosticiranih HIV slučajeva 88,7% je muškog spola, dok u 2022. godini muškarci čine 91,9% dijagnosticiranih HIV slučajeva.

Od 1994. godine do 1. 12. 2022. godine najveći broj HIV slučajeva registriran je u dobnoj skupini od 20-29 godina (32,6%), zatim u dobnoj skupini 30-39 godina (31,7%).

U ukupnom broju registriranih HIV slučajeva dominantan način prijenosa bio je nezaštićeni spolni odnos, i to najviše među muškarcima koji imaju spolne odnose s muškarcima (MSM) s 56,3% i heteroseksualnim putem 34,3%. U 2022. godini MSM način prijenosa je dominantan s 75,7%, dok heteroseksualnim putem 10,8%, a 13,5% je neodređeno/drugo. U posljednjih nekoliko godina zabilježen je porast infekcije HIV-om među MSM populacijom, s najvećim zabilježenim brojem slučajeva u 2022. godini (28 slučajeva), dok je u 2019. i 2021. godini zabilježeno po 19 slučajeva.

Dijagnostika HIV-a

Testiranje je jedini način na koji možete saznati svoj HIV status. Pravovremeno testiranje omogućava ranu dijagnostiku, uspješnije liječenje, smanjuje rizik od ozbiljnih zdravstvenih komplikacija te pomaže u sprečavanju prijenosa. Savjetovanje i testiranje na HIV je najučinkovitiji način da saznate svoj HIV status na vrijeme. Dijagnostika počinje procjenom rizika nakon čega slijedi testiranje krvi.

Zašto se testirati?

- Rano otkrivanje HIV-bolesti omogućit će ranije liječenje i provođenje preventivne terapije
- Spriječit ćete nehotično širenje infekcije na druge
- Suočiti ćete se sa svojim strahovima i imati olakšanje u slučaju negativnog rezultata
- Ako ste trudni, liječenjem ćete značajno smanjiti mogućnost da zarazite dijete HIV-om.

Kada se trebate testirati?

- Ako ste imali nezaštićeni spolni odnos s osobom za koju smatrate da je možda zaražena HIV-om
- Ako ste imali veći broj spolnih partnera, spolne odnose s nepoznatim osobama, seksualnim radnicima_ama, bez korištenja prezervativa
- Ako ste imali nezaštićeni vaginalni ili analni spolni odnos s više od jednog partnera
- Ako ste liječeni zbog spolno prenosive bolesti, hepatitisa B ili C ili ako vam je nadavno otkrivena tuberkuloza
- Ako ste imali duže vrijeme povišenu tjelesnu temperaturu, a uzrok je ostao nepoznat
- Ako ste imali učestale uporne gljivične infekcije, herpes zoster koji se ponavlja, smanjen broj trombocita, psorijazu u slučaju da nemate pozitivnu porodičnu anamnezu za psorijazu, 2-3 upale pluća u jednoj godini;
- Ako ste ubrizgavali drogu koristeći zajednički pribor.

Liječenje HIV- infekcije

Nekada smrtonosna HIV-infekcija danas je hronična bolest zahvaljujući djelotvornoj antiretrovirusnoj terapiji (ARV) kojom se suzbija umnožavanje virusa tj. smanjuje se količina virusa na nemjerljivu količinu, oporavlja se oštećeni imunitet, sprečava pojava oportunističkih infekcija koje označavaju AIDS tj. terminalnu fazu HIV bolesti, produžuje život. Svakodnevnim uzimanjem lijekova postiže se nemjerljiva količina virusa u krvi uz postepen oporavak imunološkog sistema.

Danas suvremena antiretrovirusna terapija osigurava dug i kvalitetan život osobama oboljelim od HIV-a. Znanje svog HIV statusa u što ranijoj fazi značajan je faktor zdravog života. Zato se treba testirati ako postoji rizik.

Oboljeli od HIV/AIDS-a liječe se u Klinikama za infektivne bolesti KCU u Sarajevu, Tuzli i Banja Luci. U FBiH, antiretrovirusne lijekove obezbjeđuje Federalni fond solidarnosti - Zavod zdravstvenog osiguranja i reosiguravanja FBiH - Ministarstvo zdravlja. Samo registrovani lijekovi, koji se nalaze na Listi lijekova Fonda solidarnosti FBiH mogu biti dostupni pacijentu. ARV lijekovi nisu dostupni na slobodnom tržištu. Pravo na liječenje imaju samo pacijenti sa zdravstvenim osiguranjem. ARV liječenje je besplatno. ARV lijekovi se izdaju u Klinici za infektivne bolesti u Sarajevu, Tuzli, Banja Luci.

Prevenција HIV-a

Prevenција HIV-a uključuje informaciju, edukaciju i testiranje. Odgovornim, nerizičnim ponašanjem postiže se djelotvorna zaštita te se vjerovatnost infekcije svodi na najmanju moguću mjeru. Djelotvorne preventivne mjere jednostavno se primjenjuju, a najvažnije je izbjegavanje nezaštićenih spolnih odnosa, pravilna upotreba kondoma, izbjegavanje korištenja narkotika intravenozno, izbjegavanje spolnih odnosa u stanju opijenosti alkoholom ili narkoticima koji smanjuju sposobnost rasuđivanja i povećavaju vjerovatnost neodgovornog spolnog ponašanja.

U preventivne mjere spadaju i predekspozicijska profilaksa (PrEP) i postekspozicijska profilaksa (PEP). PrEP je način na koji osobe koje nisu inficirane HIV-om, uzimanjem jedne tablete tenofovir/emtricitabine svaki dan, mogu prevenirati HIV infekciju. Pokazalo se da je to metoda koja je veoma učinkovita i jeftina, te da je rizik od inficiranja HIV-om čak i do 92% niži ukoliko se lijekovi uzimaju konzistentno.

PEP se preporučuje unutar 72 sata nakon moguće ekspozicije koja predstavlja rizik od HIV infekcije: ako je izvor ekspozicije HIV pozitivan ili ako je HIV status izvora nepoznat, a eksponirana osoba nije HIV-inficirana. Ordinira se 28-dnevni ARV tretman.

Klijenti koji često traže PEP ili oni koji su pod stalnim rizikom od ekspozicije na HIV bi trebali biti evaluirani za eventualno uključivanje PrEP-a.

PrEP kao jedna od strategija HIV prevencije, kao i PEP su bili dostupni samo u Klinici za infektivne bolesti KCUS od početka 2016. godine. Ciljna populacija za PrEP u KCUS je bila MSM populacija. Nažalost, od 2021. ni PrEP ni PEP više nisu dostupni u Klinici za infektivne bolesti KCUS.

Spolno prenosive bolesti (SPB)

Procjenjuje se da 1 od 25 ljudi u svijetu ima jednu ili više SPB (sifilis, gonoreju, HPV, hlamidiju i ostale). Mnogi od njih to i ne znaju zbog nedostatka simptoma, što znači da ne traže liječenje i da infekciju prenose svojim spolnim partnerima_icama. Njihova velika učestalost i rasprostranjenost u cjelokupnoj populaciji ukazuje da su mnogi izloženi visokom riziku oboljevanja od spolno prenosivih infekcija.

Budući da se spolno prenosive bolesti mogu prevenirati, značajno smanjivanje broja novih infekcija ne samo da je moguće, nego je nužno potrebno. Prevencija može smanjiti negativne i dugoročne posljedice spolno prenosivih infekcija. Ključni faktor u zaštiti zdravlja i sprečavanju širenja infekcije za sve spolno aktivne osobe, osobito mlade, su testiranje na spolno prenosive bolesti i hitno liječenje u slučaju infekcije.

Samo u Klinici za infektivne bolesti KCUS posljednjih 15 godina uz Centar za anonimno, povjerljivo i besplatno savjetovanje i testiranje na HIV i HVC, radi i STI centar, u kojem je omogućeno uz uputnicu savjetovanje, testiranje i liječenje spolno prenosivih bolesti. Terapija za sifilis, gonoreju, hlamidijalnu i dr. infekcije se ordinira u STI-a centru.

Centri za anonimno, povjerljivo i besplatno savjetovanje i testiranje na HIV i hepatitis C i savjetovališta za spolno prenosive bolesti (SPB)

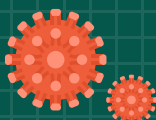
Savjetovanje pomaže da se pronađu najprikladniji načini zaštite i smanje rizici od zaraze HIV-om i drugim spolno prenosivim bolestima (SPB). Testiranje omogućava rano otkrivanje infekcija i liječenje. Ranije liječenje je uspješnije te sprečava nehotično širenje infekcije na druge. SPB uključujući i HIV često imaju oskudne simptome ili ih nemaju, stoga su redovni preventivni pregledi važni.

Ukoliko postoji sumnja na SPB ili primijetite neke od simptoma, to upućuje da trebate otići liječniku. Obratite se liječnicima u centrima za anonimno, povjerljivo i besplatno savjetovanje i testiranje na HIV.

U centrima za anonimno, povjerljivo i besplatno savjetovanje i testiranje na HIV i virus hepatitisa C (HVC) može se realizirati i testiranje na druge SPB (virus hepatitisa B, sifilis, gonokok, genitalni herpes, kladmidijalnu infekciju i dr. spolno prenosive bolesti), ali za to vam treba uputnica nadležnog liječnika.

Samom testiranju prethodi kratko povjerljivo individualno savjetovanje tokom koj

eg ćete dobiti informacije o HIV-u, drugim SPB, postojećim rizicima i načinima zaštite, o pretragama na SPB, obaviti indicirane pretrage za otkrivanje SPB, dobit ćete pomoć i podršku u rješavanju problema vezanih uz spolno i reproduktivno zdravlje, savjetovanje u prevenciji rizičnih spolnih ponašanja i očuvanju reproduktivnog zdravlja.

KLINIKA ZA INFektivNE BOLESTI KCU SARAJEVO
TEL: 033/297 251
DR. JASNA TOPALović-ČETKOVIĆ

Besplatno testiranje na HIV i HVC, a za ostale spolno prenosive bolesti treba uputnica

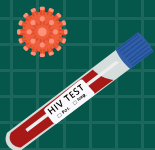
ODJEL ZA INFektivNE BOLESTI, KANTONALNA BOLNICA BIHAĆ
TEL: 037/223 333
DR. ENISA ŠABOTIĆ

Besplatno testiranje na HIV i HVC

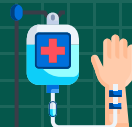
KLINIKA ZA INFektivNE BOLESTI UKC TUZLA
TEL: 035/303 332
DR. RAHIMA JAHIĆ

Besplatno testiranje na HIV i HVC

ODJEL ZA INFektivNE BOLESTI U ZENICI
TEL: 032/405 133 LOKAL 1629
DR ELDIRA HODŽIĆ

Besplatno testiranje na HIV i HVC

ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO U TRAVNIKU
TEL: 030/511 653
DR. MINELA ZEKIRI

Besplatno testiranje na HIV i HVC

KLINIKA ZA INFektivNE BOLESTI KC BANJA LUKA
TEL: 051/309 556
DR. BRANKICA MALEŠEVIĆ

Besplatno testiranje na HIV i HVC

